

CYNGOR SIR YNYS MÔN / ISLE OF ANGLESEY COUNTY COUNCIL	
PWYLLGOR:	Pwyllgor Safonau
DYDDIAD:	6 Chwefror 2025
TEITL YR ADRODDIAD:	Adroddiad adolygiad annibynnol Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru: “Adolygiad Annibynnol o ymchwiliadau gan Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus i sicrhau bod penderfyniadau’n briodol, yn deg ac yn rhydd o unrhyw ragfarn wleidyddol”.
PWRPAS YR ADRODDIAD:	Rhoi gwybod i’r Pwyllgor Safonau am yr adroddiad a gynhyrchwyd yn dilyn adolygiad annibynnol OGCC.
ADRODDIAD GAN:	Mared Wyn Yaxley Rheolwr Gwasanaethau Cyfreithiol mwycs@ynysmon.llyw.cymru
SWYDDOG CYSWLLT:	Lynn Ball Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Busnes y Cyngor) / Swyddog Monitro lbxcs@ynysmon.llyw.cymru

1. CYFLWYNIAD

- 1.1 Ym mis Mawrth 2024, derbyniodd Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru (“OGCC”) gŵyn wedi ei phrofi am bostiadau amhriodol ac annerbyniol ar y cyfryngau cymdeithasol gan aelod o’r staff. Roedd nifer o’r postiadau yn wleidyddol eu natur. Daeth y cyfryngau’n ymwybodol o’r postiadau ar y cyfryngau cymdeithasol a mynegwyd pryderon ynghylch egwyddorion arweiniol OGCC o ran didueddrwydd ac annibyniaeth.
- 1.2 Mewn ymateb, fe gomisiynodd OGCC adolygiad i sefydlu a oedd prosesau, dirprwyaethau a phenderfyniadau Tîm Cod yr Ombwdsmon mewn perthynas ag asesu ac ymchwilio i gwynion gan Dîm y Cod a’r cyn-weithiwr wedi bod yn gadarn ac yn rhydd o ragfarn wleidyddol, ac i sicrhau bod gwersi’n cael eu dysgu o’r hyn a ddigwyddodd (yr “Adolygiad”).

2. YR ADOLYGIAD

- 2.1 Cafodd Dr Melissa McCullough ei phenodi i arwain yr Adolygiad, a chyhoeddwyd canfyddiadau’r Adolygiad ar 27 Medi 2024 ar wefan OGCC. Mae’r adroddiad llawn ar gael yn y fan [yma](#).

2.2 Roedd yr Adolygiad yn golygu edrych ar brosesau a dirprwyaethau Tîm y Cod, a chyfweld aelodau staff. Roedd yr adolygiad hefyd yn golygu archwilio 673 o achosion lle'r oedd penderfyniadau i beidio ymchwilio wedi cael eu gwneud ynghyd ag 11 ymchwiliad a ddaeth i ben, a oedd i gyd yn cyfrif am benderfyniadau Tîm y Cod naill ai'n uniongyrchol gan y cyn-weithiwr neu'r broses o wneud penderfyniadau yr oedd y cyn-weithiwr yn goruchwyllo ar eu rhan.

3. CANFYDDIADAU'R ADOLYGIAD

3.1 Daeth yr Adolygiad i'r casgliad:

3.1.1 Bod prosesau a dirprwyaethau Cod Ymddygiad OGCC yn gadarn, o ran diogelu, tegwch a didueddrwydd. Maent yn systematig, wedi'u dogfennu'n dda ac wedi'u hategu gan ganllawiau priodol ac mae angen cofnodi ac esbonio'r rhesymau dros benderfyniadau, fel y bo'n briodol. Hefyd, nodwyd bod rhaid cofnodi ac egluro'r rhesymau dros benderfyniadau.

3.1.2 Bod yr holl benderfyniadau'n seiliedig yn gyfan gwbl ar dystiolaeth, ffeithiau ac ymresymiad cadarn, wedi'i fynegi'n dda, ac o'r herwydd, nid oedd dystiolaeth o ragfarn wleidyddol. Ni chanfu'r Adolygiad unrhyw dystiolaeth fod y penderfyniad ar unrhyw un o'r achosion a adolygwyd wedi ei ddylanwadu gan ymlyniad gwleidyddol y sawl a wnaeth y gŵyn a/neu'r aelod y cwynwyd amdano.

3.1.3 Nad oedd unrhyw dystiolaeth bod cyn-reolwr tîm y cod wedi mynegi ei barn bersonol am faterion gwleidyddol "yn debyg i'w negeseuon ar y cyfryngau cymdeithasol" yn y swydd a/neu wedi dylanwadu'n amhriodol ar aelodau eraill o staff, wrth gyflawni eu dyletswyddau o dan Ddeddf Llywodraeth Leol 2000.

3.2 Mae casgliad yr Adolygiad wedi ei grynhoi ar dudalen 29 yn yr adroddiad

"....Mae Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru yn seiliedig ar egwyddorion annibyniaeth, didueddrwydd, tegwch a chynhwysiant. Rhaid adlewyrchu'r egwyddorion hyn yn y gwaith pwysig a wneir gan yr Ombwdsmon er mwyn cynnal ymddiriedaeth y cyhoedd yn ei weithrediadau. Mae hyn o reidrwydd yn golygu y dylai'r asesiadau a wneir gan swyddogion ymchwilio sy'n gweithio i'r Ombwdsmon ddangos defnydd cyson o broses deg sydd wedi ei diffinio'n dda yn ogystal â dadansoddiad a rhesymu rhagorol i sicrhau bod eu penderfyniadau'n ddiuedd ac nad ydynt yn dangos rhagfarn. Mae canfyddiadau'r adolygiad hwn yn cyfeirio at ragoriaeth o'r fath, ran prosesu ac

asesu cwynion. Dylai hyn roi sicrwydd i'r cyhoedd y gallant ymddiried yng ngwaith yr Ombwdsmon a bod â ffydd ynddo a'i Dîm Cod."

3.3 Gwneir argymhellion (7) i wella'r mesurau diogelwch ar gyfer sicrhau tegwch a didueddrwydd. Nodwyd gwersi a ddysgwyd (6) i leihau'r risg o ddigwyddiad tebyg yn y dyfodol. Mae'r rhain wedi eu nodi ar dudalennau 25-27 yr adroddiad.

4. YMATEB OGCC

4.1 Mae OGCC wedi cadarnhau yma ei fod yn "*croesawu'r adroddiad hwn a'r cadarnhad fod y broses penderfynu, o ran cwynion Cod Ymddygiad, yn rhydd rhag rhagfarn wleidyddol*".

4.2 Aeth OGCC ymlaen i ddweud bod yr holl argymhellion yn cael eu derbyn ac y bydd y gwersi a ddysgwyd yn cael eu defnyddio yn y dyfodol.

5. ARGYMHELLIAD

5.1 Nodi cynnwys yr Adolygiad.

5.2 Bydd Cadeirydd y Pwyllgor Safonau'n arwain trafodaeth ar unrhyw faterion o ddiddordeb sy'n codi o'r Adolygiad.